

GOVERNMENT OF INDIA
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

Class No *or*
891.451
Book No **M268 pa**

N. L. 38.

MULTICOPY—38 LNL/00—14-9 61—50,000.

NATIONAL LIBRARY

This book was taken from the Library on the date last stamped. A late fee of 1 anna or 6 nP. will be charged for each day the book is kept beyond a ~~month~~ ^{two weeks}.

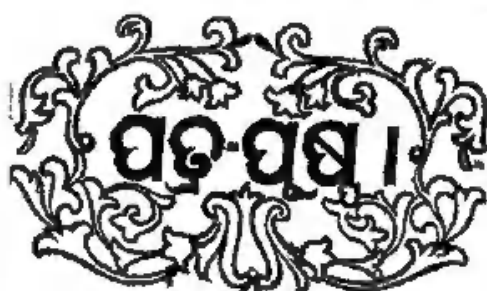
11 OCT 1968

17 OCT 1968

23
H 1970

N. L. 44.

MGPC-88-22 LNL 49-15 8 40-50,000.

ପଦ-ପୁଷ୍ପ

ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି

କବିତା ।

CHINTAMAN MAHANTI

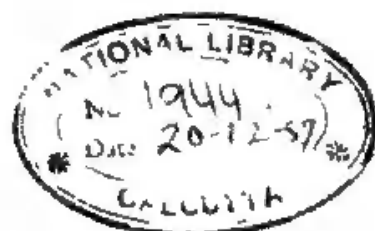
୧୯୧୯ ।

125

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ ।

25 % of 100.

ମୂଲ୍ୟ ଏକ ଟଙ୍କା ଚାରି ପଇସା ।

Printer—
Visvanath Kar,
THE UTKAL SANITTA PRESS,
CUTTACK.
1919.

ଭକ୍ତ୍ୟୁପହାର ।

ଶ୍ରୀମଦନନ୍ଦସ୍ତ,

ଭବଲ-ମୌଳିମନ୍ତ୍ରଣ, ବହୁଭାଷା-ବିଦ୍ୟାବଦ, ବିଦ୍ୱଜନପ୍ରସ୍ତବ୍ୟ
ଜାତସ୍ୱପ୍ନାୟତ୍ତର ପ୍ରବୀଣ ପୁରୋଧା ପାରିଜାତୀୟର
ଶ୍ରୀମତ ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ୱ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଗଜପତିନାୟକସ୍ୱରୂପେ
ମନୋହର-ମହାରାଜପୁରୁଷେଷୁ ।

ଅନୁଜଗନ୍ନାୟକ ଶ୍ରୀମତ ଗଜପତି ମହାରାଜ,

ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ୱ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତ୍ୱେ ହୋଇ ମୋର ଶ୍ରୀଏ ପୁସ୍ତକର ମୁଦ୍ରଣ
ସ୍ୱରୂପ ବହନ ବରଦାତ୍ତ ମନସ୍ତ କରୁଅଛନ୍ତି, ଯୋଗେ ଯେଉଁ ଦିନ
ଏକ ପାଇଲି, ସେ ଦିନ ମୋ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଶୁଭ
ସୂଚକ । ଏହିପରି ମୋର ଉତ୍ସାହ ଏକ ସହାନୁଭୂତି ଲାଭ ମୋ
ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ । ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ୱ ବାସ୍ତବରେ ଜଣେ ଯୋଗଜନ
ଅବର୍ଣ୍ଣ ନରୂପ । ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ୱର ଅନନ୍ୟ-ସ୍ୱାଧୀନତା
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବଳୀ ଚିତ୍ତଶାନ୍ତତାରେ ପୁରସ୍କୃତ ଏକ ସମ୍ମାନ
ପ୍ରଦାନ ଏକ ସେହି ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଉତ୍ତମମାତା ନିଜକୁ
ସୌଭାଗ୍ୟଦତ୍ତ ମଣିଅଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ୱର ଚରଣ ପ୍ରସନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ
ସ୍ୱରୂପ—ଜାହା ମହାର୍ଜ ଜାଣନ୍ତି ସମ୍ମାନିତ । ସେହି ପ୍ରତିପତ୍ତି

ଭୁବନର ବଶାଳ ସୀମା ଅଭିନବ କରି ସମ୍ପ୍ରତି ବିଭବ୍ୟପିଣ୍ଡ
 ହୋଇଅଛି । ଯାହାଙ୍କର ରାଜଦତ୍ତ ଦୁର୍ଲଭ ଉପାଧି-କଳକଳାଟ
 ଦେଖିବୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଅଛି ଏକ ଯାହାଙ୍କ ରାଜରଣ୍ଡାର କୋଟି-
 ରତ୍ନର ଭରଣ-ହାସ୍ୟରେ ସଦା ସମୁଦ୍ଧଳ, ମୁଁ ଶୂନ୍ୟମୟ ଗାନ-
 ବୁଟୀରବାସୀ ସୁଦ୍ରାଦପିଷ୍ଠକୁ, ସେହି ପୁଣ୍ୟଶୀଳ ମହାହାତୀ
 କେଉଁ ଉପାୟେ ପ୍ରଦାନ କରିବ ! ଅଧିକନ୍ତୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଗୋଟିଏ
 ଉପହାର ପ୍ରାୟତଃ ପଦାର୍ଥରେ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ଏହି “ପତ୍ରପୁଷ୍ପ”
 ଗୁଡ଼ିକ ଅର୍ପଣ କରି । ଏହା ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ପୂଜାସ୍ଥଳରେ ରଖିଦେ
 ପରବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭଜାର୍ଥ ମଣିବି । ଶ୍ରୀରାମ ମୋର
 ଦୁରବସ୍ଥା ପରିଚ୍ଛାଦ ହୋଇ ମୋତେ ମାସିକ ଅର୍ଥ ମାହାତ୍ୟ କରି
 ଆସୁଅଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଏହି ସ୍ନେହାନୁକମ୍ପା-ଭଣ୍ଡ ଭାବ
 ନାବନରେ ମୁକା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅପରିଚାୟ ।

ଭଦ୍ରକ,
 ୧୭।୧।୧୮ । }

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର
 ସ୍ନେହ-ମମତାଦାକ
 ଶ୍ରୀ ବାନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି ।

ସୁଚୀପତ୍ର ।

ବାଣୀପୁକ ।

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠାଂଶ ।
୧ । ଅବାହନ	...	୧
୨ । ଭରଣ ଅବଧାନ	...	୩
୩ । ଅର୍ଚନା	...	୭
୪ । ବସନ୍ତପ୍ରମୀ	...	୭
୫ । ବାଣୀପ୍ରମୀ	...	୮
୬ । ବାଣୀପଦେ ଅବୃଜଣାଣ	...	୧୧
୭ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୨

ମାତୃତୀର୍ଥ ।

୧ । ପୁର	...	୧୫
୨ । ପ୍ରମଦର	...	୧୭
୩ । ନୀଳକନ୍ଥ	...	୧୭
୪ । ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ	...	୧୮
୫ । ଦେବାଳୟରୁ ଅଗ୍ନିଲ ଚିତ୍ତ	...	୧୯
୬ । ରଥଯାତ୍ରା	...	୨୦
୭ । ବାହୁଡ଼ା ଯାତ୍ରା	...	୨୨
୮ । ମହାପ୍ରସାଦ	...	୨୩
୯ । ଶରଣାବଳୀ	...	୨୪

(୪)

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠାଂଶ
୧୫୩ । ରାଧାକାନ୍ତ ୨୦	...	୨୫
୧୫୪ । ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର	...	୨୭
୧୫୫ । ପିତୃ	...	୨୭

ପ୍ରାକୃତିକ ।

୧ । ଜାତିପୁଲ	...	୩୧
୨ । ଅନୁପୁଲ	...	୩୨
୩ । ରସାଳ	...	୩୩
୪ । ପଣସ	...	୩୪
୫ । ତାଳପତ୍ର	...	୩୬
୬ । ଚୈତ୍ର ବସନ୍ତ	...	୩୮
୭ । ଶୁକ୍ଳବସନ୍ତ	...	୪୧
୮ । କେଶବମାଳାବିଶେଷରେ ପୁରୋଧାଦୟ	...	୪୨
୯ । ବନ	...	୪୭
୧୦ । ପତ୍ରା ଶୁଭ	...	୪୮
୧୧ । ବିଲକୋଶେ ଉଲ୍ଲସିକା	...	୪୯
୧୨ । ଶୁଭକରୁ	...	୫୦
୧୩ । ଉଚ୍ଛାପୁର	...	୫୨
୧୪ । ନିବାସ ରଜନୀ	...	୫୫
୧୫ । ବାସାରକା	...	୫୮
୧୬ । ମହାବିଶା	...	୫୯
୧୭ । ଲାଗଣ ବର୍ଷା	...	୬୧
୧୮ । ବସନ୍ତ	...	୬୪

(୮)

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠାବ
୧୯ । କରୁକ	...	୭୫
୨୦ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ	...	୭୭
୨୧ । ଅମ୍ବ	...	୭୭

ସାମୟିକୀ ।

୧ । ବୈଶାଖ	...	୭୧
୨ । ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ	...	୭୨
୩ । ଅଷାଢ଼	...	୭୩
୪ । ଅଦ୍ୟ ଅଷାଢ଼	...	୭୫
୫ । ଶ୍ରାବଣ	...	୭୭
୬ । ପୂର୍ଣ୍ଣମ୍ବସ	...	୮୦
୭ । ପରାସ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମ୍ବସ	...	୮୨
୮ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି	...	୮୫
୯ । ବୈଶା	...	୮୮

କଳ୍ପବୃକ୍ଷ ।

୧ । କୁବେରୀୟ ସଙ୍ଗୀତ	...	୧୧
୨ । କାବ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ	...	୧୨
୩ । ସାମାନ୍ୟଗୀତ	...	୧୩
୪ । କାବ୍ୟ ଗୀତ	...	୧୪
୫ । ମାତୁଳ୍ୟ	...	୧୫
୬ । କିଏ କୁମ୍ଭେ ଦେଖିବି ତ ଅପଣାକୁ ଆସେ	...	୧୭
୭ । ମାତୃପୁରୀ	...	୧୦୧

(୧)

ବିଷୟବସ୍ତୁ ।

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠା
୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୨୭
୨ । ଅନୁରୋଧ	...	୧୨୯
୩ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୩୧
୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୩୩
୫ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୩୫
୬ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୩୭
୭ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୩୯
୮ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୪୧
୯ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୪୩
୧୦ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୪୫
୧୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା	...	୧୪୭

ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ ।

୧ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୫୩
୨ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୫୫
୩ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୫୭
୪ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୫୯
୫ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୬୧
୬ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୬୩
୭ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୬୫
୮ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୬୭
୯ । ଶିକ୍ଷାବସ୍ତୁ	...	୧୬୯

ବିଷୟବସ୍ତୁ ।

୧ । ବିଷୟବସ୍ତୁ	...	୧୭୩
୨ । ବିଷୟବସ୍ତୁ	...	୧୭୫

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠାବ ।
୩ । ବୁଦ୍ଧ ଶିଖର	...	୧୭୭
୪ । ବୁଦ୍ଧ	...	୧୭୮
୫ । ବେଦେଇ	...	୧୭୯
୬ । ଶ୍ରୀରାମାୟଣ	...	୧୮୦
୭ । ମାତୁଳବୁଦ୍ଧ	...	୧୮୩
୮ । ପୁତ୍ରମାଳା	...	୧୮୪
୯ । ଅସୁଦର	...	୧୮୮
୧୦ । ମୀନ	...	୧୮୯
୧୧ । ବିଶ୍ଵନାଥ	...	୧୯୦
୧୨ । ବିଦାୟ-ଅଭିନୟ	...	୧୯୧
୧୩ । ପ୍ରେମ	...	୧୯୨
୧୪ । ଗଜମୁଦ୍ରା	...	୧୯୫
୧୫ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ସି. ଅଇ. ଇ.	...	୧୯୬
୧୬ । ଉପସ୍ଥିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ	...	୧୯୮
୧୭ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ଵର ନବନର୍ତ୍ତ	...	୨୦୦
୧୮ । ଲଳିତବିଜୟ	...	୨୦୨
୧୯ । ପ୍ରସାଦ	...	୨୦୩
୨୦ । ଜୀବହଂସ	...	୨୦୫
୨୧ । ବିପ୍ଳବ	...	୨୧୦
୨୨ । ଅହଂସ	...	୨୧୧
୨୩ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ	...	୨୧୫
୨୪ । ପଥପାତ୍ର ପଦ୍ମବତୀ ଶ୍ରୀ	...	୨୧୬
୨୫ । ଦାଲପର୍ଣ୍ଣ	...	୨୧୯

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୨୭ । ଦେବତା	୨୨୦
୨୮ । କାହାର ଏ ମୂର୍ତ୍ତି ?	୨୨୨
୨୯ । ବିଜୟ ଗୀତ	୨୨୪
୩୦ । ବିଜୟୋତ୍ସବ	୨୨୭
୩୧ । ବଡ଼ଲେଇ	୨୩୦
୩୨ । ଅନୁଷ୍ଠାନ	୨୩୧

ବୌଦ୍ଧ-ବିବିଧ ।

୧ । ବୁଦ୍ଧ	୨୩୫
୨ । ବଶିଷ୍ଠ ଓ ବଶିଷ୍ଠ	୨୩୭
୩ । ବୁଦ୍ଧ	୨୩୯
୪ । ପଦାଳ	୨୪୦
୫ । ବାହ୍ୟ	୨୪୨
୬ । ଅମ୍ବୁ ପୁତ୍ର	୨୪୪
୭ । ଶର୍ମିଷ୍ଠା	୨୪୫
୮ । ଅଧିକାର ଜନ	୨୪୬
୯ । ଶିବୋତ୍ସବ	୨୪୯
୧୦ । ଶିବୋତ୍ସବ	୨୫୧

ବାଣୀ ପୂଜା ।

ବାଣୀପୁଜା ।

ଆବାହନ ।

❦

(୧)

(୧୩୨୯ ଘର ଶତକାନ୍ତ ଉପଲକ୍ଷେ ଉଦ୍ଧୃତ ।)

ଶ୍ରେଣୀ ।

ଅପ ବାଣୀ ବାଣୀପୁଜା ଶ୍ରୀକ-ବାଣୀ-ବିଷୟଣୀ
ବାବ୍ୟକ୍ତକାଠାରୁଶ୍ରୀ ବଞ୍ଚିତନା,
ବଦ ନାୟକାପାୟା ଅଗାଧୋଳା ନେତେ ଶୁଭ-
ଅହନ୍ତ ବାସନ୍ତୀଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁରବରଣୀ,
ଦର୍ଶେ ଭବ ବନସ୍ପତ୍ୟ,
ସ୍ବରୁ ପ୍ରାଣ-ପ୍ରାଣପଦ ଦେଶେ ଧର । ୧ ।

ମଳୟ ମରୁତ ବରେ ଧର ପଶୁ-ବନ୍ଧରେ
 ଅତି ଭବ ଅପେକ୍ଷାରେ ଶକ୍ତି ଅଶେ,
 ପୂର୍ବେ ଶୁଭ ଶୟ ଅଳ ମହାଭାବେ ଦଳ ଦଳ,
 ଗାଏ ପିତ 'ଅଗମନ' କୁଳ-ଅବାସେ,
 ଯେଉଁ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଟେକିଅଛି ବେଢ଼ିବାକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସୁକୁଟ । ୨ ।

ଅସ ବେଢ଼େ, ଅସ ପ୍ରାଣେ, ଅସ ମା ଅନ୍ତରେ ଧାଳେ,
 ମଙ୍ଗଳ ଅବାସା ଦୃଢ଼େ ଅଶ ସବୁର,
 ଦିଅ ସାଧନାରେ ବଳ ଉପାଦ ଶକ୍ତି ପ୍ରବଳ
 କର ଆତ୍ମା ସୁନର୍ମଳ ପଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦର,
 ପଦସେବା ଯୋଗ୍ୟତା ଭବ
 ପ୍ରଦାନ ଗୋ ଦେବୀ, ଭାଗ୍ୟେ ପୁଣ୍ୟ ବିଭବ । ୩ ।

ଅଶୀର୍ବାଦ-ଜ୍ୟୋତିର୍ଜାଳେ ଧୂଆଁ ଉତ୍ତଳ କପାଳେ;
 ମହମା-ମୟୁଷେ ଉଠୁ ଦୃଷ୍ଟି ସେ ଖରେ,
 ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଲେଖନୀରେ ଲେଖିବିଅ ଚାହା ଶିରେ
 “ନବ ଉତ୍ତମ୍ବିନୀ” ବୋଲି ସଫଳାକ୍ଷରେ,
 ସେନ ତାର ରତ୍ନ-ଅରବ
 ମଞ୍ଜର ଗୋପନ କଥା ଦର ଭରବ । ୪ ।

ଭାରତୀ ଆରାଧନା ।

(୨)

ରସକୁଳା ।

(୧)

ଗଣପାଣି ଗାଣି-ବନ୍ଧ-ବନ୍ଧନ,
 ଅନନ୍ତ-ସୁଦର୍ଶନ-ସୁଦର୍ଶ-ଖଣି,
 କବିକଣ୍ଠ-କଞ୍ଚ-କୁଞ୍ଜ-ବାସିନୀ,
 କଳ୍ପତାଳ-କାଶ୍ୟାପୀ-ବିଷ୍ଣୁନାଥୀନୀ,
 ମହାପ୍ରଭୁ ସନାତନା ଯେ,
 ପ୍ରାଣ ଅବଦ୍ୟ-ଅବଦ୍ୟରେ ତବ ସ୍ଥୁତି ଶୁଭ ଚରଣୀ ସେ

(୨)

ଧରୁ ମା ମହାମା ଅମରପୁର,
 ଜଗତ କୋହର କୀର୍ତ୍ତୀସମୁଦ୍ର,
 ଭାବି ଗତି ପାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥଦେବ,
 ଅଧମେ କୋହର କରୁ ପରଦେବ,
 ଦେବ ଶକ୍ତିର ତବ ଗୁଣ ସେ,
 ଦେବ-କବିମୁରୁ ରସନା କଲ୍ୟାଣ ଭାବେ ଯହିଁ ଅନୁଗୁଣ ସେ ।

(୩)

ତୋ ପ୍ରସାଦେ ଧରେ କାନ୍ଦୁ-କମଳ
 ଅଳଙ୍କାର-ସୁନ୍ଦର-ସବୁଳ,
 ମୁକୁତ-ସୁଗ୍ରୀବ-ବେଶ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ-ମୋର,
 ମୁଁକ ଲାଗୁ-ଲାଗି ପ୍ରତାପେ ଗୋର,
 ଅଭାବେ ତୋହର ସେହୁ ଯେ
 ମହାମାରବତୀ ଭଜନ ଏ ଭବ ପେଶେ ପ୍ରାଣସୁଧା ଦେହ ଯେ ।

(୪)

ମାତୃତ୍ୟ-ପ୍ରସୂତ, ବାହୁ କରାଣ
 କୋଟି କଣ୍ଠେ କରୁ ଲକ୍ଷା ପ୍ରହାର,
 ଚକ୍ର ଏ ଅତଳା ପିନା ସରଳା,
 ଦେବହୁ ବାଜୁ ତୁ ସୁଷ୍ଟି-ସୁଫଳା,
 ଗୁଳଦ କୋହ କରୁଣା ଯେ,
 ମାନବ ଜୀବନ ଉପରେ ତୋର ମା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହଇ ଲକ୍ଷା ଯେ ।

(୫)

ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ, ନିନ୍ଦା, ଧାରଣା,
 ଏ ବିବେଚି ଧାର ତୋର ପର୍ଜନା,
 ପ୍ରାଣବାନ ଦୟା ଭୟିତ୍ର ପ୍ରାଣେ,
 କେତେ ଭଜି ଭକ ମନେ ସେ ଅଣେ,
 ଓମ୍ନକ ଶାନ୍ତିଦାୟକ ଯେ
 ଜୀବନ-ସବୁକୁ କରେ ବିନାଶିତ ଯିଏ ତାର ମୁଖ ତାର ଯେ ।

(୭)

ଚନ୍ଦ୍ର-ନାଦ୍ୟାଦେ ଭବ-ଞ୍ଜନର
 ହୃଦ ଚରଣିଳ ସୌମ୍ୟ ସୁନ୍ଦର,
 ସେ ଭବ ସମ୍ଭବ ଶବ୍ଦ-ସାମ୍ରାଜ୍ୟ,
 ପ୍ରତ୍ୟେକନ ହୃଦ ମାନବ ପ୍ରତି,
 ସେ ବାଦ୍ୟଶକ୍ତି ମୂଳରେ ଯେ
 ପୃଷ୍ଠ ଅଧସ୍ଥାନ ତୋର ପିତା ଦେବୀ, ରୁଦ୍ର ତା ପ୍ରାଣ ସୁଳରେ ଯେ ।

(୮)

ପ୍ରତି ନିଶ୍ବାସରେ ତୋ ଅନୁସ୍ମୃତି
 ଭୁଞ୍ଜୁଛନ୍ତି ଭବେ ଜୀବନବହୁ,
 ନରର ଯାବତ ଭରସା ଆଶା,
 ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ କର୍ତ୍ତୃ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଣ,
 ଜନନୀ ରୁଦ୍ର କାହାର ସେ,
 ଅଶେଷ ତୋ ଭାଗ ଅମୃତ ଜନମେ ସେନ ମା କେତେ କୁହାର ଯେ ।

ଅର୍ଚନା ।

ନିଃ

(୩)

(୧୩୨୩ ପାଇଁ ଶ୍ରୀମତୀ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ)

ସ୍ଵାଗତ ହେଉ ବାଣୀ-ବାଣୀ-ବିଶ୍ଵାସୀ,
ଅନନ୍ତ ପ୍ରତିଭାମାତା ଦେବୀ ବାଣୀପାଣୀ ।
ଏ ଭିତ୍ତିପଥ, ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନର ନେତ୍ର ଶତଦଳେ,
ବହୁଶାଫ ଶତଦଳ ଶୁଦ୍ଧିମା ଉଦ୍ଧୃତେ ।
ଅଧରେ ପାଦର ଦାସ ଶତଦଳପ୍ରଭୁ,
ସେଲେ ଅଳେ ଶତଦଳ ସୁମାରାବର ।
ଦିଅ ଦାସେ ଏହି ବର ମାୟୁକ୍ତି ପୟରେ,
ଅସାଦୁ ଶବଦ-ସବୁ ଶପାଦ ସବୁରେ—
ପ୍ରାଚୀନ ଅଳଙ୍କାର-କାବ୍ୟ, ଶକ୍ତି ଦିଅ ସତ,
ନବ-ଉଦ୍ଭେଦନା-କାବ୍ୟ ଅମୃତେ ସିଦ୍ଧ ।
ତ ଦେବୀ ଅପରିମାଣ କହୁଛୁ ନିଶ୍ଚୟ,
ହୋଇଥାନ୍ତୁ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ପିଣ୍ଡ ଯେବେ ଏ ଦୃଢ଼ୟ—
ଏହିକ୍ଷଣି ତେବେ ତହିଁ ନୂପୁର ଗଡ଼ାଇ—
ଦୟାଳୁ ତରଣେ ତବ ବକ୍ତିରେ ପିନ୍ଧାଇ ।

ବସନ୍ତ ପଞ୍ଚମୀ ।

✽✽

(୪)

ପୁଣ୍ୟ ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ ଆଜ ବସନ୍ତୀବାଦନ,
 ସୁଖମା-କରଣେ ରଜେ ନାଚୁଛୁ ମେଢ଼ଳ ।
 ଧବି-କବି-ହସ ମଧୁ ମଧୁର ସୌଦନ
 କରଅଛୁ ପୁଣି ତାହା ପ୍ରାଣେ ଆନୟନ ।
 ଭାବିଛୁ ବାସନା ଅଳ ବୃକ୍ଷମ ବୃକ୍ଷଣ,
 କାନ୍ତନ ଅଞ୍ଜଳ ସୁନ୍ଦର ସଂଗୀତେ ବଞ୍ଚନ ।
 ପୁଣ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣେ ଯେଉଁ ମନ୍ଦ ପୁରୁଷ ଗୁମରେ,
 ପ୍ରଦାନ ସେ ମନ୍ଦ ମାତା ଉତ୍ତଳ କର୍ଣ୍ଣରେ ।
 ଦେବଧାମ ଏ ଉତ୍ତଳ ଦେବ ରାଜଧାମ,
 ଲବ୍ଧ ତବ ଶୁଭଶିଖା ତା ଅଗତ ଆଶ ।
 ବରୁଣ-ବିରଣ-ଧାର, ବିଷୟଟି, ତବ
 ପୁଣି ନବ ବିଦ୍ୟାଲୋକ ଅନନ୍ତ ଉତ୍ସବ ।
 ଦତ୍ତାତ୍ର ଅମୃତ ସାଗ, ପଳାଇ ଜଡ଼ମା,
 ଜାଗତ, ପ୍ରାଣପ୍ର ଦେଉ ତା ମୌଳ ମହମା ।

ବାଣୀଗନ୍ତମୀ ।

✽✽

(*)

(ବରଦାସ ଦେବଦାସ)

ପ୍ରବେଶ ପୁଣ୍ୟ ପଦ ବାଣୀ ପଞ୍ଚମୀ,
ଏ ଦଳ ବିଦ୍ୟାବେଦୀ ପ୍ରବେଶ ଜନମି,
ପାଠ ଦମାଇ ଦେବୁ ଗୁଡ଼ ପିଣ୍ଡଏ
ହରଷେ ସେଲେ ବେହୁ ବେହୁ ବା ଧାଏଁ । ୧ ।

ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଭୂତି ସବେ ଶୁଭୁଦ୍ର ନରେ
ଜୋଳିଲେ ପୁର ପଣି ପୁରବନରେ,
ଗାଉଣ ନାନା ଗୁଣେ ମଧୁର ଗୀତ
କରେଇ କୁର ବହୁଦାନନ-ବିଭୁ । ୨ ।

ସ୍ଥାନାନ୍ତେ ପୁଣ୍ୟପଣୀ ପାଳି ସଜାତି
ଥୋଇଲେ ଶୁଭାଳୀରେ ଧାଡ଼ିକ ଧାଡ଼ି,
ଅନନ୍ତ ଉତ୍ସବେ ସବୁର ମନେ,
ଅସିବେ ପୁଣ୍ୟଜ୍ଞାନ ଦେବୀ ଚରଣେ । ୩ ।

ଜଣେଣି ଦେବୀମୁଖି ପାଠ ମନରେ
ନିମିରେ କର ଯୋଡ଼ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଉଦ୍ରିରେ,
ଭବର ଉପବିଷ୍ଣୁ ହୁଏ ଉପରେ,
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବସନ୍ତୀ ଶୋରେ କମଳ-କରେ । ୪ ।

ରାହନ ରଣି ବାସ କୁଣ୍ଡ ସତଳ
କୁନ କର୍ପୁର ଘୋଷା କଣି ଧନଳ,
ଧନଳ ଶରବଳ ଲେଟେ ପଶୁରେ,
ହୁବସୁ ପରପୁଣ୍ୟ ଅଭୟ ବରେ । ୫ ।

ମହନ-ବେଶର କୁଳେ ନେତ୍ରସୁନ୍ଦର,
ବେଳେ କରୁଣ-ବାସ୍ୟ ଅସ୍ୟମ୍ବର,
ଲୁଲେ ବିଚଳି ଚାକା ବିଶେ ଉଦାର,
ପାଣ୍ଡୁ ପ୍ରୀତି କୁପ୍ତିର ବିବେଶୀ ଧାର । ୬ ।

ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରସନ୍ନତାକୁ ନାହିଁ ଉପମା,
ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ନାଚି ରୁଲେ ସୌମ୍ୟ ସୁଖମା,
ବରଦା ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥିତି ପ୍ରଭୁ ପ୍ରତାପେ,
ଉଡ଼ି ରୁଲୁଡ଼ି ଶୋଭାବିଷି ଚୌପାଶେ । ୭ ।

ସମସ୍ତି ପୂଜା ସେବେ କୁସମାସ୍ତଳ
କରେ ବାଳକେ ମାରୁପୟରେ ଅଳ,
ମଧୁର ବାଳଭାଷା ଦେବ ଅକୃତ
ବଦାନବେଶର ଶର ଧାରେ ଅମୃତ । ୮ ।

ଭବନ୍ତେ ଅବଧାନ ପାଶୁ ମେଲଣି
ବେଳ ସବେଳେ ବେଳେ ବୁଦ୍ଧସୁଧାଣୀ,
ସବାନ୍ତେ ସେବ ଦେବା ପ୍ରସାଦ-ସୁଧା
ପଥରେ ରୁଣି ଅଳ କମିଲେ ସୁଧା । ୯ ।

ପ୍ରଭାତେ ପଶି ପବେ ଚାହିଁନିଜେ
ଖୋଜି ଦୁଇରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଶରୀର ପଳେ,
ବେ ପାଏ ବେଳେ କେବା ଶକ୍ତି ନିଜର,
ବେ ପାଇ ଶୁଣି ଦେଲେ କୁଳରେ ଠିଆ । ୧୦ ।

ପୁଣିମ ଯାଏ ଶୀତା ଅତୀତ ବୁଲି
ମାଗିଲେ ଶୁକ୍ରଦିନ ଗ୍ରାମରେ ଦୁଇ,
ସ୍ବପ୍ନଦେ ଚକ୍ରପୁଷ୍ପେ ଗାଲ ପକ୍ଷୀର
ଅସିଲେ ପୁରୁ ପାଶେ ଅଜିତ ଭିତ୍ତି । ୧୧ ।

ଏରୁପେ କର ବୃତ୍ତି ଉତ୍ସବ ଶେଷ
ପଠନେ କଲେ ପୁଣି ଆଶ୍ରୟବେଶ,
ଲଭିଲେ ସିଂହ ଏଥୁ ଶିଶୁପାଳ,
ଦେବତା ବକ୍ତି ସହ ପୁରୁଷବଳ । ୧୨ ।

ବାଣୀପଦେ ପ୍ରାଚୀନଶାସି ।

(୭)

ତପ୍ତ ମାତା ବାଣୀପାଣି ମଞ୍ଜୁଳଦୟା,
 ଏ ଶିଖା ତବର ପଥେ ଏଡ଼େ ବିକସ୍ତା ।
 ଉଦ୍ଭିମାକ ସମର୍ପିତ ଦୟାପତ୍ର ପାଥ,
 ପାଳନା-ପାମରୀ ତହିଁ ସାଧେ ମହାବାଦ ।
 ତାହା ପରେ ଯୁଦ୍ଧବାଳୁ ଅଶ୍ରୁ ନାହିଁ ବଳ,
 ତୁହି ଏବା ଏ ପଥଟେ ସଦାୟ ନେବଳ ।
 ତୋ ଦରୁଣ ଦୁଃସ୍ଥିତିର ଦେଲେ ବରଦୁଳା,
 ଅସିଦ୍ଧ ସମ୍ପର୍କେ ତବ ଶିବା ବୁଦ୍ଧି ପୂଜା ।
 ତ ଶୁଭ ସଂସାର ମୋର, ମୁଁ ଶର ମାନବ,
 ବଳାଇଲେ ବାଳୁଦ୍ଧବ, ଅନ୍ୟଥା ଜରବ ।

ପ୍ରାର୍ଥନା ।

✽✽

(୭)

ଶୁଭ ଦେ ଶୁଭଦା ଦେବା ବାଣୀପାଣି,
 ତହିଁର ତୋ ବର ଶୁଭେ ଗୋଡେ ଗଣୀ ।
 ହସନ ପାର୍ଶ୍ବର ରୁଦ୍ର କୋଳାବଳ
 ବର୍ଣ୍ଣମା ଦର୍ଶେ ପ୍ରବନ୍ଧ ପନଳ ।
 ଶଶେ ଶଶେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀଅଛୁ ଭାବି,
 କରଦେ ବଧୂର ମୋତେ ମା ଶୁଭାଙ୍ଗ
 ସେହି କୋଳାବଳେ ଭବ ପୁଣ୍ୟ ପୂଜା
 ଆଉଁଷର ମୁହିଁ ହୃଦ ବରଭୁଜା ।
 ବଧୂର ଦେବେ ମୁଁ ଲଭନ୍ତି ତପ୍ରାସ,
 କରନ୍ତି ଜୀବନେ ଭବ ପୂଜା ସାର ।
 ସେ ଦନ୍ତକୁ ମୋର ନ ପାଇ ଶୋଚନା,
 ଲଭନ୍ତି ଯଦ୍ୟପି ଭବ ପଦାର୍ଥନା ।
 ମଣନ୍ତି ତାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁରସାର,
 ହୃଦୟା ହସାର ପାନ୍ତର ଅଧାର ।
 ଗହଳେ ତୋ ଧାର ହୃଦ ଲାହିଁ ଶ୍ରେୟ,
 ଶେଷେ ତୋହୋ ପୂଜା ବଚନ ମଉର ।

ମାତୃତ୍ବ ।

ମାତୃତାପି ।

(୧)

ପୁରୀ ।

✽✽

ପୁରୀ, ହୃଦ ସ୍ପର୍ଶ ସ୍ପର୍ଶେ ଚାରିପଟ ପୁରୀ,
 ଅକର୍ଷେ ପ୍ରାନ୍ତର ତୋର ଅସ୍ପର୍ଶ ମାଧୁରୀ ।
 ଶବ୍ଦ-ମୋହ-ଗୁଡ଼ିକ-ବିକାର-କୁରୀ,
 ହୃଦୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବରୁ ପଲକିତେ କୁରୀ ।
 ନିରନ୍ତର ପାରିବାର ତ୍ରୟେ ଝୁରୁ ଝୁରୁ
 ବ୍ୟସ୍ତ ସ୍ବରେ ଆଶା ପ୍ରାଣେ କରେ ଢୋଳେ କୁରୀ ।
 ଚାଲୁଛି ତୋ ନାମେ ବିଶେ ମହିମା-ମହୁରୀ,
 ସ୍ବାର୍ଥ-ପାପ-ପୋଷ-ପିଣେ ଦେଉ ଦେଲେ କୁରୀ ।
 ପମଦୟ-ଧର୍ମ-ଧର ପାମ୍ରାଣୀ ତୁ ପୁରୀ,
 ଶିଳ ବିଦ୍ୟ ଗର୍ଭାଶ୍ରମୀ ଗର୍ଭେଶ୍ବରୀ ସୁରୀ ।
 ଶ୍ରୀନାଥ-ବର୍ଣ୍ଣିତା ତୁ ନୟନେ ସବୁର,
 ଦେବିବଲ୍ୟସବୁ ବସେ ବସଇଛୁ କୁରୀ ।
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଦୈବଭାଷା ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପୁରୀ,
 ବଳାଅ ଏ ସୁତ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣିବନ୍ଧୁରୀ ।

(୨)
ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ।

✽✽

ଏ ଶ ବେଦାକ୍ଷର, ନା ନା, ପୁଣ୍ୟ ଉତ୍ତଳର
ମୃତ୍ୟୁର ମାନବସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାପନକର ।
ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଳା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ,
କାଳସ୍-ଗୌରବ-ଧନ ମହାର୍-ଗୁରବ ।
କାନ୍ତ କର ଗର ସ୍ଥୁତି ଅନ୍ୟନ୍ତ ଉପାରେ
ନିର୍ଘୃତ ପାନ୍ଥ ନା-ସ୍ଥା ଦାସର ଅମ୍ଭରେ ।
ଶିଳ୍ପ ବସୁଧ ଅଙ୍ଗେ ବେଦେ ଉଦ୍‌ଦାସ,
ଅଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣେ ଯୁଗପଦ ମହୋଦାସ ପ୍ରାପ ।
ଧନ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀ, ଦର୍ଶନର ଏହି ଦେବଦତ୍ତ,
ବାଦ୍ୟେ ଉକ୍ତ ମାଧ୍ୟ ଅସ୍ତି ବାସୁଦାସଦତ୍ତ ।
କଳେ ଅସ୍ମଦୁପା ବ୍ରହ୍ମ ବିଚିତ୍ର ଅନ୍ତରେ,
ଅସିତ ଏ ମହାବେଦ୍ୟ ଶାନ୍ତ ସତ୍ୟରେ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଗୋପାସ୍ତମ୍ଭ ଏ ଦେଉଳକର,
କାଳସ୍ତ୍ର ଉଦ୍‌ଗେଷ କଳେ ଅସିତ କର ।

(୧)

ନୀଳଚକ୍ର ।

ତ ସିଦ୍ଧ ନାରାୟଣଙ୍କ ନୀଳଚକ୍ର ଜାଣେ,
 ଶୁଦ୍ଧିତେ ରଜ ଚାମୁଣ୍ଡେ ନାଶି ସତେ ଅଣେ ।
 ନେଇଛୁ ସେ ଉଦୟରେ ଗଢ଼ି ଉଦାସନ,
 ଗୁଣେ ବିଜା ନିଜାସନ ନିଜେ ମହାଜନ ।
 ଧର୍ମପାତ୍ର ଗପ ଶିଖା କହୁଥିଲୁ ଯାଏଁ
 ସମସ୍ତଙ୍କେ କାଳେ କାଳେ ଜଗତେ ବେଙ୍ଗାଏ ।
 ପାପି ମହା ଲାଲମାରେ ଅନନ୍ତ ଗଗନ
 ପଞ୍ଚତପାବନ ନାମେ ଉଦ୍ଧାଏ ଦେବନ ।
 ଏହି ଚକ୍ର ସୁଦର୍ଶନ, ଅନବଦ୍ୟ ଧନ୍ୟ,
 ଲେଖି ଶବ୍ଦନର ସ୍ତୁତି ଅଣେ ଜାଗରଣ ।
 କୃପା ଅଳଙ୍କାର ମୌଳ ମହାପୁର (୧)
 ବହୁଅଛି କାଳେ କାଳେ ଯଥା ଲକ୍ଷ୍ମୀଭି ।
 ବ୍ରାହ୍ମଣେ ହସ୍ତ ନେମୀ ଦଶେ ମୁକୁଟର,
 ଅପଣାକୁ ଉତ୍ତରୁପେ ପ୍ରକାଶେ ମହତ ।

(୧) ଅବତାର ସେବ ବହୁବେଶରମର୍ମର ବୋଧ ପ୍ରଦାନ କରିବ ପଣ ।

(୪)
ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ,
ମଣିମା ଶୁଣିଣ ଦେବ ବଦାନ୍ତର ଶୁଣ ।
ଲଭି ଦରପାଦିଧି ମୁଁ ଦେବ କରୁଣାମୁଖ,
ମଣେ ଯା କୁମୁଦ ଦୂର, ଏ ଅଧମ ବୁଦ୍ଧି ।
ଅବିଚ୍ଛିଦ ଦେବନାମଧ୍ୟେ ଦେବିକାକୁ ଧାଇଁ,
ଅନ୍ତର-ମନରେ ଯେଣୁ ଦେଖାଦେବ ନାହିଁ ।
ଏ କି ଲାଳା ମହାପ୍ରଭୁ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଶ୍ରୀକରେ
ଅର୍ପିତ ପ୍ରଣାଦ ସଦା ଅପଞ୍ଚନା ନରେ ।
ମନୁଷ୍ୟ କରୁଣା ସହ ମିଶି ଶ୍ରୀକ ଧାର
ବହୁତ ଭୁବେଶୀ ଗର୍ଭ ପୁରାଧାନ ଶାସ୍ତ୍ର ।
ବାଳୁକ ମୋହନବନ୍ଧୀ ପ୍ରାଣ-ବିଦାବନେ,
ମାନସ-ମୋହନବାଳ ନାରେ ତା ଶ୍ରବଣେ ।
ବଳଶ୍ୟାମ ଗୌରୀ କାନ୍ତି କର ସନ୍ଦର୍ଶନ
ପୁଣ୍ୟ ଦେଉ ଅବା, ଧନ୍ୟ ଦେଉ ଏ ନୟନ ।

(୨)

ଦେବାଳୟର ଅଶ୍ରୁକ ବିକ୍ରମ ।

ଅଶ୍ରୁକ ଅଶ୍ରୁକ ବୁଧା ପଦ୍ମପତ୍ର ଦୃଶ,
 କେ ଅଶ୍ରୁକ, ଏ ସେ ଶୁଭ ଶ୍ରୀମତୀ ଶୁଭା ।
 ମାରବେ କହୁଛି ତବ ଶୁଣ ଶାନ୍ତିଶାନ୍ତି,
 ଲକ୍ଷ ଶବ୍ଦ କରବାକୁ ଦେବାଳା ଦର୍ଶନ,
 ତେଜ ତେଜେ ଶ୍ରୀମଦର୍ପ, ଦେବୀଆ ଦାୟା,
 କଥା ଅଶ୍ରୁ ଏହାରେ ପ୍ରସନ୍ନ ପ୍ରସନ୍ନ ।
 ଦେବ ଶବ୍ଦ ଅସୁକାରୀ, ନରୀୟ ଶିଖରେ
 ପ୍ରଦେଶିତ ତେଜେ ଶାନ୍ତି ମାରବ ଶୁଭରେ ।
 ନ କଲେ ପଦ୍ମକ ଆଶା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ କମଳ,
 କେବେ କାହିଁ ଧର୍ମେ ନାହିଁ ଦେବ ଦରଶନ ।
 ପ୍ରାମ୍ୟ ସୁଖେ ଦେବ ମନ ଶାନ୍ତି କଳ୍ପସିଦ୍ଧି,
 ବାହାରେ ନିର୍ମଳ ପେଟୁ ଅନ୍ତରେ କୁଣ୍ଡଳିତ,
 ଶିଖୁ-ପରଲେ ଶାନ୍ତି ମୁକ୍ତି ନିଶ୍ଚିତ,
 ନୁହେଁ ସେ କଦାପି ଦେବଦର୍ଶନେ ଶୁଭନ ।

(୨)

ରଥଯାତ୍ରା ।

✽✽

ଏ କି ଲୀଳା ଲୀଳାମୟ, ମଣ୍ଡି ନନ୍ଦୀଘୋଷେ
 କେଣେ ବିକେ କରୁଅଛ ଅବମ୍ୟ ସନ୍ତୋଷେ ?
 ଦେବ-ନନ୍ଦୀଘୋଷ ପର ତବ ପ୍ରିୟ ସ୍ବାନ,
 କିପି ଅବ ମନୋରଥ—ରଥ ପ୍ରଭ ଅନ ।
 ବୁଝିଲି ବୁଝିଲି ପ୍ରଭୁ, ଅଭିନୟ ତବ,
 ଅର୍ପଣେ କେତେ ଶିଖା ତବେ ନବ ନବ ।
 ବାମନସ୍ବରୂପୀ ଅଶ୍ୱା ଦେବ-ରଥେ ରଥୀ,
 ରାଜା-ସେନାକ ନନ୍ଦି, ବାମନ-ସାରଥୀ ।
 କଳ ମୟେ ପଶି କେତେ ଶ୍ରୀକଳେବ ପେଡ଼ି
 ଦେଖେ ଯେ, ସେ ପାରେ ଏକା ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଏଡ଼ି ।
 ଏଡ଼ି ତ ତୁମ୍ଭର ସାର ମୌଳ ଉପଦେଶ,
 ଏଡ଼ି ତ ରଥଯାତ୍ରା ମୌଳିକ ଉଦେଶ୍ୟ ।
 ସାଲମଣି, ଏ ମିନତି ତବ ପାବତଳେ,
 ଉତ୍ତର ନନ୍ଦୀଘୋଷ ତଡ଼ି ଏ ଉତ୍ତଳେ ।
 କେତେ ଗାଳ କେତେ ମାତ୍ର ସାଜୁଛ ବରଷି,
 ମାତ୍ର ତୁମ୍ଭେ ବସନ୍ତର ଚର୍ଚ୍ଚିତାରେ ବସି ।

M 268p

ସବୁଥର ଅବହେଳେ ଆତନା ପ୍ରଭୁ,
 ଉତ୍ତର ଶାସ୍ତି କି ପ୍ରଭୁ ଏକେ ସମ୍ଭବ !
 ପଦେ ସେହି ଅଶ୍ରୁତର ଶାନ୍ତନୁ ମଞ୍ଜନ,
 ସେହି ଏକା ପ୍ରଭୁପଣେ ପଦାଂଶେ ଲବନ ।
 କଥା କଥାରେ ସେ ବୁଝି ବଢ଼ି ଶୁଭୁ ଦର୍ପ,
 ପ୍ରଭୁ ନୁହେଁ ସେ ମୟାବା—ବିଷୟର ସର୍ପ

(୨)

ବାହୁଡ଼ା ପାତ୍ର ।

ନିସ୍ତରାଇ ନିସ୍ତରାଇ ହେ ତଦାନୟନ,
 ଧନ୍ୟ ଦେଲୁ ପ୍ରଭୁ ଆଜ ଦେହ ପ୍ରାଣ ମନ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଲୁ ମନୋରଥ ଆବାଲମ୍ବିତ,
 ଧ୍ୟାନ ଦେଲୁ ପାପଭାଗୀ ଆଜର ଅଜିତ ।
 କାହୁଁ ଏ ବାହୁଡ଼ା ବିଚେ ନବ ଦିନ ଯାକ,
 ବୁଦ୍ଧି କର ଉକ୍ତ କିନି ଅନନ୍ତର ମାତ ।
 ଏକେ ହୁଣ୍ଡା ତୁମ୍ଭେ କି ହେ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମନେ,
 ପିତାଭକ୍ତ ଦେବଦାସେ ମାତୃସୀ ଭବନେ ।
 ଠକାଇବ କହୁ ପର ରମାଙ୍ଗୁ ଏକକ,
 କାହୁଁ ଏହି ଠକ ପାଠ ପଢ଼ିଲ ହେ ଠକ !
 ଭୁଲିବେ କି ରକ୍ଷାଦେବୀ ଶୁଣି ଏ ଛଳନୀ,
 ସଦାଶିବ, ସଦାଶା, ସତ୍ୟ, ସାଗର-କୁଳଣୀ ।
 ନ ଶଢ଼ିବ ଏହି ମାୟା ମହାମାୟା ବଳି,
 ବେଲ ପାଉଁ ଅନ୍ୟୋପାୟ ଚିନ୍ତା ବିଷପତ୍ତି ।

(୮)

ମହାପ୍ରସାଦ ।

❦❦❦

ତ ଆମୋଦ ତ ମହୁମା ମହାପ୍ରସାଦର,
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭାଦେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ଭକ୍ତିରେ ଅନ୍ତର ।
 ଦେଉ ପଛେ ବାସି, ବିଧି ଆଗେ ନାହିଁ ମନେ,
 ପ୍ରାଣିମାନେ ବଳବତ୍ ଅକାହ୍ନୁ ସେବନେ ।
 ହୁଏ ନାହିଁ ଅପବିତ୍ର ଭବର ପରାଗେ,
 ପପବିଦେ ସୁପରବ କରେ ପ୍ରଭାତ ସେ ।
 ଜାତିଭେଦ ସ୍ୱକାର୍ଯ୍ୟତା ପରିହର ନରେ
 କରନ୍ତି ଭୋଜନ ଏକ ପାତ୍ର ଏକବରେ ।
 ପଲ୍ଲବେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହାର, ତ ମହାପ୍ରସାଦ,
 ଶର୍ଣ୍ଣ ମାତେ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ବେଗେ ଜାଗେ ଧର୍ମଭାବ ।
 ପାପିନ ପ୍ରାୟତଃ ଦୋଷ କର ହେଦୋହନ
 ଶାଶ୍ୱତ-ସୁନର୍ଣ୍ଣେ କରେ ହୃଦୟ ମନ୍ତ୍ରନ ।
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଯେ ଅମୃତ, ଆଶ୍ୟା ଦୈବରା ଯାହାର,
 କଲ୍ୟାଣ ଅଗତ ତାର ମହୁମା ପ୍ରପାଦ ।

(୧)

ଶରଧାବାଲି ।

ବାଲୁକା ନୁହେଁ ତ ଏହା ଦୈବଜାତଶିଳା,
 ବାସନ୍ତି ଅମରେ ଏହି ଚଳନ୍ତର ଶିଳା ।
 ଏଠାରେ ବାମନାବୁତ ପରା ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରା ଶ
 ଶେଷ ଦୂର ଅଗଭୟ ସୌଭାଗ୍ୟପରୀତ ।
 ତର ଶାନ୍ତି ପ୍ରୀତିମୟ ସୁପାବନ ସ୍ଥାନ,
 ନିବାସ ମନବ ଭୁଣ୍ଡେ ଘରେ ଶାନ୍ତି ଦାନ ।
 ମୁଖ୍ୟ ଲବେ ଏ ପ୍ରଳେ ପେ, କେତେକ ଚା'ସୁନ୍ଦର,
 ଲଭୁଥିବ ସିନା ସେହି ମୁଖରୁ ଅମୃତ ।
 ତୋହର ପରଧାବାଲି ନାମ ମଧୁମୟ,
 ତହୁଁ ବଳ ମଧୁମୟ ଶର୍ମ, ଦୃଶ୍ୟଭୟ ।
 ଅବଗତ କି ତା ଧୂଳରେ ପ୍ରେମୀ ଉଦ୍ବେଗ
 ମଣନ୍ତି ଆତ୍ମକୁ ଧନ୍ୟ ପବନ ଶିଳା ।
 ଏ ଉତ୍କଳ-ବିନାଶନେ କୁହୁ ବ୍ରତରେଣୁ,
 ବାଳୁଣ୍ଡି ତୋ ଗର୍ଭେ ମଧୁ ମିଳନର ବେଣୁ ।

• ଶରଧାବାଲିରେ ବାସବ ଶିଳା ଅମୟରେ ବାମନାବୁତ ଦେବଦାସ ପ୍ରଦାନ
 ପକ୍ଷ ।

(୧୦)

ରାଧାକାନ୍ତ ମଠ ।

ଶ୍ରୀ ବୈଦନ୍ୟ ପୁଣ୍ୟପୀଠ ରାଧାକାନ୍ତ ମଠ,
 ମହାନଗରୀ ଯାହା ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ପଦମଠ ।
 ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀରାଜଗୁରୁ ରାଜକୃଷ୍ଣ ଯଥା,
 ମହାନଗରୀ ଶ୍ରୀରାଜଗୁରୁ ଯାହା ଶାସ୍ତ୍ର ।
 ଆଦର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବହୁ ବୈଷ୍ଣବୀୟ ପ୍ରଭୁ
 ପ୍ରଦାନେ ଶାସ୍ତ୍ରକବିତା ସତ୍ୟ ଶିବ ପ୍ରଭୁ ।
 ଅନୁପ୍ରାଣ ପଦ୍ୟେ ଶ୍ରୀରାଜ ଶ୍ରୀରାଜକୃଷ୍ଣ,
 କେତେ ଶ୍ରୀ ଦୁଃଖୀ ନିଜ ପାଦୁକାନ୍ତ ପଦ ।
 ସର୍ବୋତ୍କର୍ଷ ନନ୍ଦାଘାତ ଯାହା ପ୍ରଦାନ,
 ଅନୁପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀରାଜ ଶ୍ରୀରାଜକୃଷ୍ଣ ।
 ଏହି ମହାନଗରୀ ମହାନଗରୀ ଶାସ୍ତ୍ର
 କବିତା ଶାସ୍ତ୍ର ମଠ ଏକାନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ।
 ଶାସ୍ତ୍ର ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଦାନ ଶ୍ରୀରାଜ,
 ବୈଷ୍ଣବୀୟ ଶାସ୍ତ୍ର କବିତା ଶ୍ରୀରାଜ ।

(୧୧).

ସ୍ମରଣାର ।

ଏହି ପଥେ ପର ଦେବେ ଅସନ୍ନ ଓହ୍ଲାଇ
ବିଦେଶର ମହାରଜ ପଦାର୍ପଣପାଇଁ ।
ଉଦାର ଗମ୍ଭୀର ହସ୍ତେ ମହା ପାର୍ବତୀର
ତାଙ୍କ ଅଗମ୍ୟବାସ୍ତବ କରେ ସ୍ପଷ୍ଟସୂର ।
ପେନାଲେ ମଗ୍ନରେ ହୁଏ ସ୍ବର୍ଗ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ,
ମଗ୍ନ ସୁଦ୍ଧା ପରଶକ୍ତ ସ୍ବର୍ଗେ ଦେବାବୀର୍ଣ୍ଣ ।
ଜଗତ୍ ଜର୍ଜନ ବେଳା ଶାନ୍ତିମୟ ସ୍ଥାନ,
ସ୍ବପ୍ନାବସ୍ଥେରୁ ହୃଦେ ନରେ ଅବସ୍ଥାନ ।
ଭାବପୂର୍ବକ କରାମାନା ଆମେ ପ୍ରରେ ପ୍ରରେ,
ନର-ଭାବ୍ୟ-ଭ୍ରମ ସଦୃଶ ଶୃଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତରେ ।
ମହାନରେ ମହାନେ ବୁଦ୍ଧିମରେ ମନ,
ଉପକଣ୍ଠେ ପିଙ୍କୁଗର୍ଭେ ଚରଣୀ ପେପନ ।
ହୃଦୟାଏ ଅସ୍ବପ୍ନା ଭବିଷ୍ୟ ମାନବ,
ସେ ସୁଖ ତା ପଶେ ସିନା ଅମର ଦୁଃଖିନ ।

(୧)

ପିତା ।

✽✽

ତ ପୁଣି ଅନନ୍ତ ବେଳ ଦୁବେଳା ଧୂଆରେ
 ବନ୍ଧୁକୁ ଆସୁଛି ପିତା, କେବଣ ଆସରେ ?
 ଭରଣ ଆସରେ ଭବ ବୁଲୁଥୁଛୁ ଖେଳ,
 ଶକ୍ତିରୁ ସେ ଭବେ ବାହା ଅଜ୍ଞାନ-ନୁହେଇ ?
 ବିପ୍ଳବ ଶକ୍ତିର ଗୋର ବୁଝାଇଛୁ ଆଜି,
 ବିଶ୍ଳେଷଣମାତ୍ରେ ପଡ଼େ ନୟନ ପିତାଙ୍କି ।
 ଏହି ତ ତୋ ବିଶେଷତ୍ବ, ପ୍ରକାଶେ ନଗରେ
 ସ୍ବପ୍ନର ମହାପ୍ରାଣ, ତାର ଆକାଶରେ ।
 ବୁଝିଲି ତୋ ଭବ, ତୁହି ଅଥୟ ପ୍ରେମରେ,
 ଗାଡ଼େ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଶେ ଅନନ୍ତ ଅମ୍ଭରେ
 ରହିଛି ପ୍ରାଣର ବାହୁ ଯୁଗଯୁଗାନ୍ତରୁ,
 ଭବରୁ ତୁ ମିଳନର ଗାନ୍ଧୀ-ବନ୍ଧୁତ୍ବ ।
 ଆକାଶର ସମୟୀ ତୁ ମହାସାଧକ,
 “ସେବ୍ୟ ସେବ୍ୟ ଚିତ୍ତେ ପିତା”, ଏ ବାଣୀ ଉପକ ।

ପ୍ରାକୃତିକା ।

ପ୍ରାକୃତିକୀ ।

(୧)

କହିଥିଲ ।

ହରିଦ୍ରା-ନିର୍ଦ୍ଦେଶଦେବୀ ବାନ୍ତିକୁଳେଷୁ,
 ସୁନ୍ଦରୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଦେଶ ରୂପରେ ଗୋବର ।
 ମାନ୍ୟାନେଲେ ତଳ ତଳ ବରୁ ବୁ ପ୍ରକାଶ,
 ମଧୁର ସୁନ୍ଦର ସବୁ ମଧୁର ସୁନ୍ଦରୀ ।
 ଶ୍ରୀମାତୁ ତୁ, ସଙ୍ଗେ ଫୁଟି ମଉଡ଼ି ସକାଳେ,
 ଦେଉ ଉଦ୍‌ଭବ ତେଣୁ ଶାସ ଦାନ କାଳେ । (୧)
 ସରଳା କୁମାରକୁଳ ସରଳ ପ୍ରାର୍ଥନା
 ଶାରଦ-ପଦେଶ-ପଦେ କରୁ ଜଣାମଣ । (୨)
 କୌମୁଦିନୀର ରୁଦ୍ଧ କୌମୁଦି ସମାନ
 ସଜ ପତ୍ନୀ, ପତି ସହ ଲଭୁ ଅନୁରାଜ ।
 ବେଦଣ ଅଜ୍ଞାତ ବେଶୁ ଅସି ତୁ ତାପସି,
 କି କଠୋର ଯୋଗ ସାଧୁ ସାଧୁ ତପି ବସି,
 ନିରାପାର ନେତ୍ରିଅକ୍ଷେ, ଏ ଗୁଡ଼ି ସଦୃଶ୍ୟ
 ଲୁଚିରେ ଲୁଚିବ କୁଏ ଚନ୍ଦ୍ରସୈ ଅବଶ ।

(୧) "ସଙ୍ଗେ ଫୁଟି ସଦୃଶ୍ୟ ଯା, କହିଥିଲ ଅପୁଷ୍ପ ଶା" ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରବଚନ ଅଟେ ।

(୨) ଅନୁରାଜ ନାମକାନ୍ତର ଗୋରୁ ମୁଣ୍ଡିଆର ଚନ୍ଦ୍ରକୂଳକୃଷ୍ଣର ସୁନ୍ଦରୀ ବଳେ ।

(୨)

ଆରୁ ପୁର ।

ବେପୁର

ଆରୁ, ତୋର ନାହିଁ କିଛି ସମ୍ପଦ ଆଦର,
କାହାଣୀ କି କୋଠାରୁ ବେଶି ଚକ୍ରା ନାମେଶ୍ୱର ?
ଦେବେ ସହେ ଉଦ୍ୟାନରେ ଫୁଲ ସେ ପାଳିତ,
ଉଣା ତୋ ବପାଳ, ତୁମ୍ଭ ମେ ସୁଖ ବଞ୍ଚିତ ।
ତଥାପି ଅସ୍ଥାନେ ବସି କରୁ କିରଣ
ପନକ୍ତ ଶୈବ୍ୟରୁପ ଅମୃତ ରଚନ ।
ବନ ତୋର କରୁକୃଷି, ଲଗୁ ତା ସେବାରେ,
ଏଥୁ ବଳ କି ଶୈବ୍ୟାଣୀ ଅଛି କା ହସାରେ !
ତେଜ୍ଜି ଉଠେ ତୋ ଦର୍ଶନେ ବାଲ୍ୟ ସୁପ୍ତ ସୁଖ,
ସେ ଅଗତ ସୁଖ ମୁର ରୁଦ୍ଧାଏ ଧୁର ।
ନିଦାସ ପ୍ରଦୋଷେ ସୁନ୍ଦରି ତୋହ ପୂଜିଲ ହାର,
ପକ୍ଷ ଗଲେ କରୁଥିଲ ଅନନ୍ତ ପସାର ।
ସ୍ଥାବେ ମରୁ ଶୁଦ୍ଧେ ରଚି ବାଳ ପଙ୍ଖେ ରଣ,
ମାକି ତୋ ମରଣ ନୁହେଁ ବିପଳ ମରଣ ।

(୩)

ରଞ୍ଜନ ।

✽✽

ଅମ୍ଭ ତୁ ଅମ୍ଭର ଅଧ୍ୟାୟ,
 ପାର୍ଥକ ତୋ "ରଞ୍ଜନ" ନାମ ।
 ମର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଗୋବର ପଞ୍ଚଦାନ,
 ବଧୂର ଅତିଶୟ ଦାନ ।
 ସୁନର୍ବେ କଣ୍ଠ ସୁନର୍ବେ,
 ସୌରଭେ କଣ୍ଠ ଭୁବନକୁ ।
 ବଳେ ତୋ ମଉନ ମହମା
 ଭୁଷଣିକ୍ଷିର ଶିଳ୍ପ ସୀମା ।
 ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅନ୍ତମ ସେ କବ୍ୟ,
 ତୋ ପ୍ରାଣ ମଧୁର ସାହୁକ୍ୟ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତମତ ତୋ ଗାବନ,
 ଅଟେ ତା ସାକ୍ଷୀର ଧନ ।
 ପଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଶିଳ୍ପ,
 ପରସ୍ପେ ସୁଖ ତୋର ଗାବ ।
 ବୁଝି ସୁନ୍ଦର କବି କାନ
 ଭବନ କବି ଗାବ ଗାବ ।

ସୃଷ୍ଟିରେ ସୃଷ୍ଟିକର ପଳ ,
ତୋ ପରି ଅଗର ଶରଳ ।
ପଳ-ସ୍ବଳରେ ବୁଡ଼ି ସକା,
ତୋ ନାମେ ଗାନ୍ଧେ ଇନ୍ଦ୍ରବାଜା ।

(୪)

ପଣସ ।

✽✽

ପଣସ, ତୁ ପଶୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଖଜା ଗଜା,
 ଅବୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଭୁତ୍ତରେ ପଳକୂଳେ ରଜା ।
 ରଜା ତୁମ୍ଭ ଅଟୁ ତୁମ୍ଭ ବାହାରେ ନିଷ୍ଠୁର,
 ଭିତରେ ଦୋମଳ ପୁଣି ପରସ ମଧୁର ।
 ତୋ ଦର୍ପଣେ ହୁଏ ମୋର ପରସ୍ତ ମାନସ,
 ମଧୁରତ କିମ୍ବା ତୁମ୍ଭ ଅମୃତନିକସ ।
 ତୁମ୍ଭିତର ପୁଣିତର ସୁଖେ ସୁସ୍ବାଦ,
 ହସି ନେଉ ଯୁଧା ଭୃଷୀ ସହ ଅନସାଦ ।
 ନୁହେଁ ଗୋବିନ୍ଦାୟି ତୋର ପବନ ଜୀବନ,
 ସ୍ଵାର୍ଥ ତୋର ଅସୁତ୍ୟାଗ—ପରର୍ଥ ସାଧନ ।
 ଦାନପତ୍ର, ସେବାପତ୍ର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ
 ନିଜକୁ ଅବୁଦ୍ଧରୂପେ କହୁ ସମର୍ପଣ ।
 ସ୍ଵରୂପୀବ ବୋଲି ପଳ, ନେତୃ ତୁ ଚିତ୍ତ,
 କିଏ ଅବା ଏ ସ୍ଵରରେ ଦୋଷଦର୍ଶନ !

(*)

ଜାଳପତ୍ର ।

✽✽

କେ ବୁଝିବ ତୋହୋ ଶୁଣ,
କେ ଶୁଣିବ ତୋହୋ ବଣ,
ମାନବ କାହିଁ ରକ୍ଷଣେ ତୁମ୍ଭ ନିପୁଣ । ୧ ।

ଅକ୍ଷୟ ତୋହୋ ମୁଁଲୁ,
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦ୍ମ କୁହେ ତୁଲୁ,
ମତମା କଳନା ସିନା ତୋର ବାହୁଲୁ । ୨ ।

ଭବ ବିନ୍ଦା ଭବ ଭବ
ତୋହୋ ବସେ ଲଗେ ଠାବ,
ପୁଣ୍ୟ ରାଜ୍ୟେ ଧନ୍ୟ ତୋର ମାନ୍ୟ ପ୍ରଭୁବ । ୩ ।

ବିର ପୁଣ୍ୟ ଭବଲେ ତୁ,
ଜ୍ଞାନ ବିରାଟାର ହେତୁ,
ଭବୁଲୁ ଭବଲେ ତୋର ବିଜୟହେତୁ । ୪ ।

କି ସାହସ୍ୟ କି ମର୍ଦ୍ଦିତ,
ଭବହାସ ଲୋକବିକି,
ନିର୍ଦ୍ଦିଳ ମନାଲବିକ୍ୟା ତୋର ବିଦିତ । ୫ ।

ଏ ଭୂତଳ ନାଶି ନରେ
 ବୃତ୍ତେ ତୋହେ ପଶୁଲେ,
 ଅର୍ପୁଣି ତାହାଙ୍କୁ ଶିଖା ଭୁ ଜିବନ୍ତର । ୨ ।

ଆନ ପଦ ବିଗଣିତ,
 ହୁଏ ପଦେ ବିଦଳିତ,
 ମାତ୍ର ଭୁ କେବଳା ସମ ଶର ପୁନିତ । ୩ ।

ଭୂତଳ ଧର ସଜ୍ଜେ
 ଚରଦଣୀ ତୋହୋ ପଦେ,
 ତୋ ଯୋଗୁଁ ସେ ଭାବ୍ୟବନ ପ୍ରଜ୍ଞ-ସମ୍ପଦେ । ୪ ।

ମହାତ୍ମା ପ୍ରତିଭାବୁ
 ରଖିବୁ କର ସମ୍ପଦ,
 ବହୁ ବିଦ୍ୟାରେ ତୋ ଜନୁ ଅଲୋକମୟ । ୫ ।

ତୋ ସଙ୍ଗେ ଏବେ କାନକ
 ପ୍ରତିଫଳିତାରେ ରତ,
 ମାତ୍ର ଭୂତଳେ ତୋ ଶକ୍ତି ସଦା ଅସତ । ୬ ।

(୭)

ଶ୍ରେୟା ବସନ୍ତ ।

କମେ କମେ ଶୀତ ପ୍ରଭାତ
 ଦେଇ ଆସୁଛି ଅନ୍ତ,
 ମସୃକଣେ ବହୁ ଯାଉଛି
 ମୁକୁ ଶ୍ରେୟ ବସନ୍ତ ।

ଯେଣେ ପୁଷ୍ପ ଶେଷେ ପ୍ରକାଶ
 ଶୁଣି ମଧୁର ଲାଖ,
 ଖେଳେ ଭୁବନାଳୟ ଯେଉଁଠି
 ଶାନ୍ତ ହୃଦୟେ ଆଶା ।

କାହାନ୍ତି କହୁ ନ ଶ୍ରେୟା
 ବଢ଼େ ବୁଝା ଭଳକ,
 ମାତ୍ର ତାର ନାହିଁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ
 ଶିଳେ ରୁଚେଇ ଦଳ ।

ପ୍ରଭାତ ସାଥେ ସେ ମୁଣ୍ଡିର
 ଶୁଭ ସଦୟ ଦୋର,
 ଅଳକା ଅଳକା ବେଦନା
 ବେଦନାଏ ସେ ଶାନ୍ତ ।

ନିଜେଣ୍ଡେ ଶକ୍ତି ସେ ଅପର
 ଅସ୍ତ୍ର-ଉପାର୍ଜ ଛଡ଼ା,
 କେବଳ ନିଜ ପ୍ରାଣ ଚାହାର
 ଗାଈ ତ୍ୟାଗରେ ମଡ଼ା ।

ମାତୃକୁମ୍ଭି ପୁଣ୍ୟ ଶିବୁଷ
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର ଶେଷକ,
 କେବଳ କରେ ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
 ଗ୍ରାଣିଗ୍ରାଣେ ଗାଧନ ।

ମଧୁ ଶର୍ଣ୍ଣ ତାର ସୁକୁଳେ
 ବନପତି ସବଳ,
 ଶୀତ ରୁଷ୍ଟ-ମାନ ପରା
 ଦେଖି ରମ୍ୟ ଉଦ୍ଧୂଳ ।

ଝିର ଝିର ସ୍ବରେ ଗଜାବେ
 ମଧୁ ମାଣ ଚାହାର,
 ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣ ତାର କବିତା—
 ଶ୍ରିଷ୍ଟ ଶ୍ରେୟା ଶବ୍ଦାର ।

କିଏ ଶକ୍ତିବୀର ଅଧ୍ୟାତ୍ମ
 ଯେ ଶକ୍ତିରେ ରହେ,
 କିଏ ନବକୁଳ କେତାଏ
 ମଣିମଣିକାଗରୀ ।

ସେନା-ଏ ଯେ ଭବେ ବନ୍ଧୁ
 ଶ୍ରେୟ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବ,
 ଧୂଳିରେ ସଫାଳ ଧୂଳି ତୋ
 ବିପ୍ଳବର ବନ୍ଧୁ !

(୧)

ଗୁଡ଼ିକକ ।

✠✠

ଗୁଡ଼ିକକ ପଛେ ଧାଏଁ ବେଳାରେ ବାଳକ,
 ମନ ପଛେ ପଛେ ଯଥା ଧାଏଁ ଗୁଁ କାଳକ ।
 ଧରଣ ଏ ଜୁଣ ଫୁଲ ଶୋଭା ଅପରୂପ,
 ବେଳା ପାଶୁବାରେ ଶରେ ଶୂଳେ କି ସୁନ୍ଦର ।
 କମ୍ପା ଏ କାହାର ଦୂର ବହୁ କି ଉଦୟ
 ଶୋଭନ୍ତି କାହାକୁ ବ୍ୟସ୍ତେ ଶୌର ବ୍ୟସ୍ତବନ୍ଧୁ ।
 କମ୍ପା ରସ—ନରରୁଷ ଭାବ ପିଣ୍ଡଗୁଡ଼ି
 ଗୁଡ଼ି ମାର ଶେଷେନ୍ତି ବଉଳା ବଉଳା ।
 ବାମନ ବୈଷ୍ଣବେ ପିରୁ ପଦାର୍ଥନ ଶେଳ
 ଶୁଣି କି ଗଡ଼ନ୍ତି ରକେ ହୋଇ ଲବେ ଶେଳ ।
 ବହୁସୁତ ପାଧକାରେ ନ ମିଳଇ ପଳ,
 କଥାପି ପାଧନ୍ତି କି ଅଶାକୁ ସମ୍ବଳ ।
 ଅଶାରେ ମାନବ ବଞ୍ଚେ, ଅଶା କାର ହୁଏ,
 ରହୁଛି ଅଶାରେ ପିନା ଜଗତ ଜାଣିବ ।

(୮)

କେରାଣ୍ଡିମାଳ ଶିଖରରେ ସୁସେଧାଦୟ ।

ଦୁହର-ଦେହଶ୍ରୀ ପ୍ରଭୁର ସନ୍ତମ
 ନବର୍ଣ୍ଣନ ପରିପ୍ରାୟେ
 ପ୍ରମିଳ ବଳେ ମୁଁ ପରିଷ୍ଟ ପ୍ରଭାତେ
 ଏକୃଷ୍ଟ ଅପହାୟେ ।

ସ୍ଥାପୀ ଶୀମାସୁମ୍ନ କେରାଣ୍ଡିମାଳର
 ମୟୁରବର୍ଣ୍ଣ ଅର
 ଦେଖ ଦେଖ କାର ସବୋଇ ଶିଖରେ
 ଭବେ ଦେଲେ ନାଳ ଭର ।

ତା କାଳର ଶୋଭା ଅନୁଭବଯୋଗ୍ୟ
 ଅନୁମାନକୁ କା ଦଳେ,
 ପୁରୁଷ ଉଠିଲେ କି ପାଣ୍ଡବ କମଳ
 ମାନସବୋଧର କଳେ ।

ଠାକେ ଠାକେ ପଡ଼ି ଶିଖରକେଶରେ
 ପ୍ରଭାତ କରଣରେଖା
 ନବର ପାଖରେ ଦୋଷ ସ୍ପର୍ଶରେଖା
 ଅଳ୍ପା ସ୍ତ୍ରୀ ଗଲେ ଦେଖା ।

ଅବା ବନ ଅବେ ସପ୍ତା ହୋଇଗିରି
 ଜଣିଲ ନୟନଦାରୀ,
କଲା ଗଜାଧର ବସେ ପ୍ରଦାହୁଡ଼
 ବାହୁଡ଼ ଅଳକଧାରୀ ।

କିନ୍ତୁ ସେଣ ପରେ । ଯାତ ରାଜକରେ
ଦେଇ ଗିରି ସୃଷ୍ଟିମୟ,
ସୃଷ୍ଟିମୟ ଜଳ ସୃଷ୍ଟିମୟ ପ୍ରଳୟ
ସୃଷ୍ଟିମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ।

ଏ ମଧୁର କାଳେ ଧନୀ ନେବାମାନେ
ଗିରିବୃକ୍ଷେ ପ୍ରଭେ ପ୍ରଭେ
ପା ଚଳେ ଅସନ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି
ଘଣ୍ଟି ଏ ଘଣ୍ଟିକୁ ପରେ ।

ଚରଣ ସୁନ୍ଦର ବର୍ଷେ ବିହାର
 କୋଇ ଯେ ଜାଗାକୁ ଦିଏ
 ପ୍ରାୟଶଃ ସୌମ୍ୟ * ବର୍ଷେ ମଧୁ ପ୍ରସ୍ତ
 ହେବନି ସୁଖ ଗଭୀର ।

ପଦ୍ୟ ପ୍ରସାଦ-ବନ୍ଧୁ ପ୍ରସାଦ-ବନ୍ଧୁ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ
 ଶେଷ ଦେଖିବାକୁ
 ସବୁ କବିତା ଲିଖିବୁ ।

କହୁ ଶ୍ରୀ ପରେ ସେ କହିଲୁ ବନ
ବୋଉଠାନ୍ତେ ଜଣେଦଳ,
ଦମିଲା ସେ ନିର ଅସୁବେଶ ରୁଖ
କମେ କମେ ଧ୍ୟାନସ୍ଥିତ ।

ମହାଧର ଚୁପ୍ ଅନିବାଇ ପ୍ରଭେ
ସୋଡ଼ିକାରୁ ବଳବତ୍
ଉଠୁଥୁଛ କବା ବୁକୁଲି ବୁକୁଲି
ସେ ପ୍ରାଣ ସମ୍ପଦରେ ।

ଭୟ ଗିରିବୁଞ୍ଜା କେବେ ଧୀରେ ଧୀରେ
ରଠିନେ ଭସରେ ହରି,
ଯାଉଛ ନା ଯାହା ବାତପ୍ରୋକେ ରହି
ଭୂମି କି ସାପ-ପକ୍ଷୀ !

ଅବାଧ ସହିତେ ଲାଗି ରହୁଅନ୍ତୁ
ତୁମ ଆର୍ଦ୍ର ଶୈଳବାସୀ,
ଦିଶେ ତାହା ନର- ତନ୍ମୁତରେ ଗଳ-
ମେଘୀ ପାଟିଆଇ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

କର୍ତ୍ତା ଗଣେଶ ଗିରି ତୋଳୁଛୁ ରେ ବିର
ସଧା ଉନ୍ନତ ମାନବ,
ତହୁ କାଳିନୀ ବାଇ ଗିରି ଦେବ ତୋଡ଼େ
ମଣିଷ ସଦୃଶ ପ୍ରଜା ।